

Національний
банк України

Запровадження планів відновлення діяльності банків України та банківських груп

Національний банк України
Київ, 2020 рік

Положення НБУ №95 про плани відновлення діяльності

Базується на нормах

- Базеля та законодавства ЄС (BRRD, CRD IV, рекомендацій ЕБА);
- Закону про банки, згідно з якими:
 - ✓ рада банку затверджує план відновлення діяльності (ст. 39);
 - ✓ системно важливі банки розробляють Плани згідно з вимогами НБУ (ст. 44)

Опрацьо- вано

- з урахуванням міжнародного досвіду центральних банків країн ЄС (Англії, Франції, Бельгії);
- з експертами Світового банку;
- з банківською спільнотою

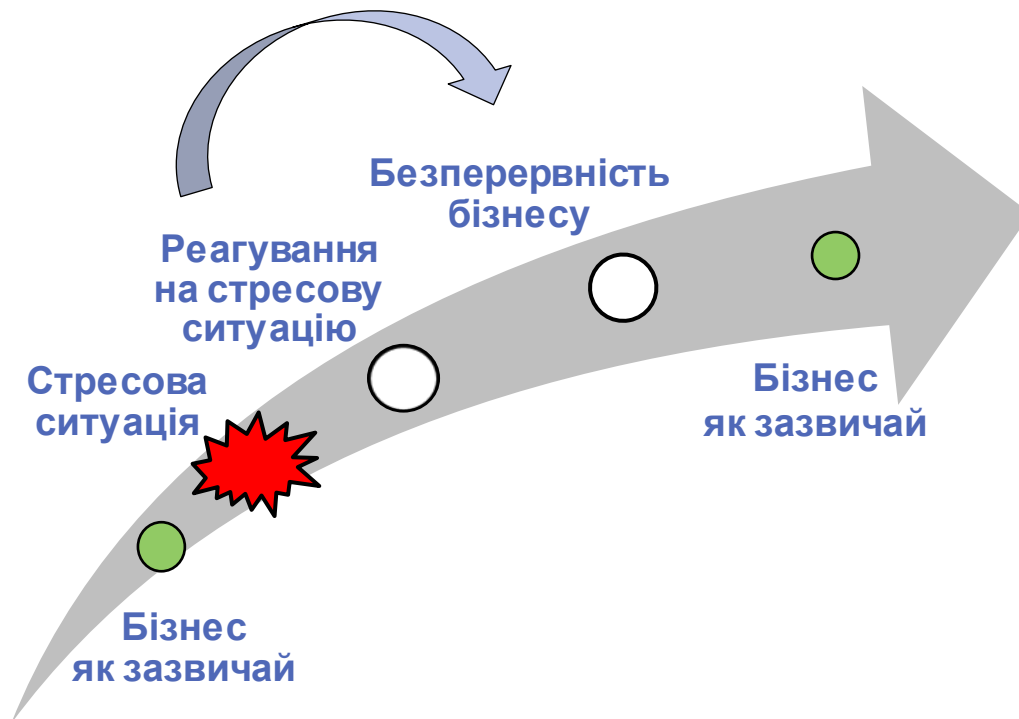
Запро- ваджує

- для системно важливих банків – подання Планів, розроблених згідно з вимогами НБУ;
- для інших банків – подання Планів, розроблених з урахуванням вимог НБУ;
- для банківських груп (у частині кредитно-інвестиційних підгруп) – рекомендаційний характер

Мета плану відновлення діяльності – забезпечення

- відновлення фінансової стійкості у разі погіршення фінансового стану банку/групи (далі – банк) та/або настання стресової ситуації;
- безперервного здійснення діяльності за основними напрямками та критичних функцій

План відновлення діяльності

- РОЗРОБЛЯЄТЬСЯ:** з урахуванням **індивідуальних особливостей** банку, інтегрований зі стратегією, бізнес-планом, системою корпоративного управління, системою управління ризиками;
- ЗАТВЕРДЖУЄТЬСЯ:** **радою** банку з урахуванням результатів розгляду правлінням;
- КОНТРОЛЮЄТЬСЯ:** на **постійній** основі. У разі погіршення діяльності забезпечується своєчасне **інформування** органів управління банку;
- ОНОВЛЮЄТЬСЯ:** **щорічно** або у разі суттєвих **змін** у діяльності та/або у разі отримання **вимоги** НБУ

Структура плану відновлення діяльності

Положення №95 встановлює загальні вимоги до структури Плану:

Розділ I «Загальна інформація»	Розділ II “Управління плануванням відновлення діяльності”	Розділ III “Стратегічний аналіз”	Розділ IV “Заходи щодо комунікації та розкриття інформації”	Розділ V “Підготовчі заходи”
- загальні відомості про банк; - загальні висновки за результатами розроблення Плану; - істотні зміни у Плані	- узгодженість та інтеграція Плану зі стратегією, СУР, системою корпоративного управління, бізнес-планом та іншими планами банку; - механізми управління та контролю за реалізацією етапів планування; - система індикаторів; - заходи раннього реагування; - порядок інформування ради банку/НБУ	- інформація про: • основні напрями діяльності, • критичні функції, • критично важливих контрагентів, • установи інфраструктури фінансового ринку, учасником якої є банк; - опис стрес-сценаріїв; - варіанти відновлення; - тестування Плану	- заходи внутрішньої комунікації; - заходи зовнішньої комунікації	- інформація про підготовчі заходи, які банк вжив / планує вжити у разі активації Плану

Плани банку для забезпечення безперервної діяльності

Згідно з Постановами НБУ №64 та №95 банки повинні мати:

План забезпечення безперервної діяльності (BCP)

Базель, 08/2006

**Стратегія безперервності
бізнесу.**

Процедури і системи
для продовження
або відновлення
операційної діяльності
в разі впливу
негативних факторів

План фінансування в кризових ситуаціях (Contingency Funding Plan)

Базель, 09/2008

Стратегія забезпечення
фінансування в кризових
ситуаціях щодо
ліквідності.

План заходів, процедури/
порядок дій в кризових
ситуаціях щодо
ліквідності

План відновлення діяльності (Recovery Plan)

Базель 2012-2014, BRRD 2014

Оперативне реагування
на погіршення
фінансового стану.

Стратегія відновлення
фінансової стійкості у разі
суттєвого **погіршення**
фінансового стану

*Банк має право розробити План фінансування
в кризових ситуаціях в рамках Плану відновлення діяльності*

Система індикаторів

(розділ III Положення №95)

Система індикаторів плану відновлення діяльності

МЕТА:

своєчасне виявлення перших ознак погіршення фінансового стану банку та/або настання стресових ситуацій;

ІНТЕГРОВАНА ТА УЗГОДЖЕНА:

з показниками/індикаторами системи управління ризиками;

ВРАХОВУЄ:

індивідуальні особливості банку (зокрема, бізнес-модель, особливості діяльності) та результати власної оцінки суттєвих ризиків;

ВКЛЮЧАЄ:

кількісні та якісні показники щодо фінансового стану банку (Положенням №95 встановлений мінімально необхідний перелік показників та вимоги щодо граничних значень для нормативів капіталу та ліквідності)

Кількісні та якісні показники системи індикаторів

Кількісні показники
капіталу;
ліквідності;
прибутковості;
якості активів;
ринкових/ макроекономічних умов (якщо релевантно для банку)
Якісні показники, наприклад:
вимоги клієнтів про дострокове погашення зобов'язань;
негативні наслідки прийняття судових рішень;
втрата ділової репутації керів- ників, власників істотної участі

Застосування
підходу
«світлофору»

Індикатори,
які сигналізують
про необхідність
розгляду питання
щодо вжиття
заходів

Діапазони зон “світлофора” для кількісних показників

Кількісні показники		Верхня межа діапазону	Нижня межа діапазону	
Нормативи капіталу	Значення показників є кращими за значення верхньої межі “жовтої зони”	Нижня межа «жовтої зони» плюс не менше ніж 1,5 п.п.	Рівень капіталу/ліквідності за результатами СУР, який не може бути нижчим за рівень згідно з вимогами НБУ*	Значення показників є гіршими за значення нижньої межі “жовтої зони”
Нормативи ліквідності		Нижня межа «жовтої зони» плюс не менше ніж 10 п.п.		
Інші показники		Визначаються банком/групою самостійно з урахуванням індивідуальних особливостей та результатів власної оцінки ризиків		

“Зелена зона”
(business as usual)

“Жовта зона”
(погіршення діяльності)

“Червона зона”
(recovery)

* з урахуванням результатів оцінки стійкості банків

Контроль індикаторів

Індикатори раннього попередження

Індикатори відновлення

“зелена зона” (business as usual)		“жовта зона” (погіршення діяльності)	“червона зона” (“recovery”)
Свідчать про:	фінансову стійкість банку/ відсутність стресової ситуації	✓ перші ознаки погіршення фінансового стану банку та/або потенційне настання стресової ситуації; ✓ необхідність ужиття заходів раннього реагування	✓ суттєве погіршення фінансового стану та/або настання стресової ситуації; ✓ необхідність реалізації варіантів відновлення (активації Плану)
	Дії банку у разі виникнення індикаторів:	✓ оперативно розглядає питання про необхідність ужиття заходів раннього реагування; ✓ інформує раду згідно з порядком, установленим внутрішньобанківськими документами	<i>не пізніше наступного робочого дня</i> інформує про це раду банку для розгляду питання щодо реалізації варіантів відновлення (активації Плану)
	Повідомлення НБУ:	<i>щоквартально:</i> ▪ про виникнення індикаторів; ▪ про вжиті заходи або прийняття рішення щодо недоцільності вжиття заходів (з обґрунтуванням)	<i>не пізніше 2го робочого дня:</i> ▪ про виникнення індикаторів; ▪ про прийняття рішення щодо реалізації варіантів відновлення (активації Плану) або недоцільність таких дій (з обґрунтуванням)

**Визначення основних напрямів діяльності,
критичних функцій,
критично важливих контрагентів та
установ, які належать до інфраструктури
фінансового ринку, учасником якої є банк
(розділ IV Положення №95)**

Мета визначення критичних/важливих функцій/контрагентів

Банк визначає у Плані перелік	Мета
критичних функцій (за наявності)	забезпечити безперервне здійснення критичних функцій в разі погіршення фінансового стану банку та/або настання стресової ситуації
основних напрямів діяльності	оцінити напрями діяльності, які слід продовжувати/відновлювати для підтримки довгострокової життєздатності та фінансового стану банку
критично важливих контрагентів	визначити роль важливих контрагентів у підтримці діяльності банку в разі погіршення його фінансового стану та/або настання стресової ситуації
установ, які належать до інфраструктури фінансового ринку, учасником якої є банк	визначити учасників платіжних/депозитарної систем, біржі, платіжні організації тощо, які мають вплив на здійснення банком безперервної діяльності

Критерії визначення критичних/важливих функцій/контрагентів

Критичні функції:

операції/послуги/види діяльності, зупинення/припинення яких може загрожувати фінансовій стабільності країни або мати суттєвий негативний вплив на економіку країни чи на окремі галузеві/регіональні сегменти економіки країни

Основні напрями діяльності:

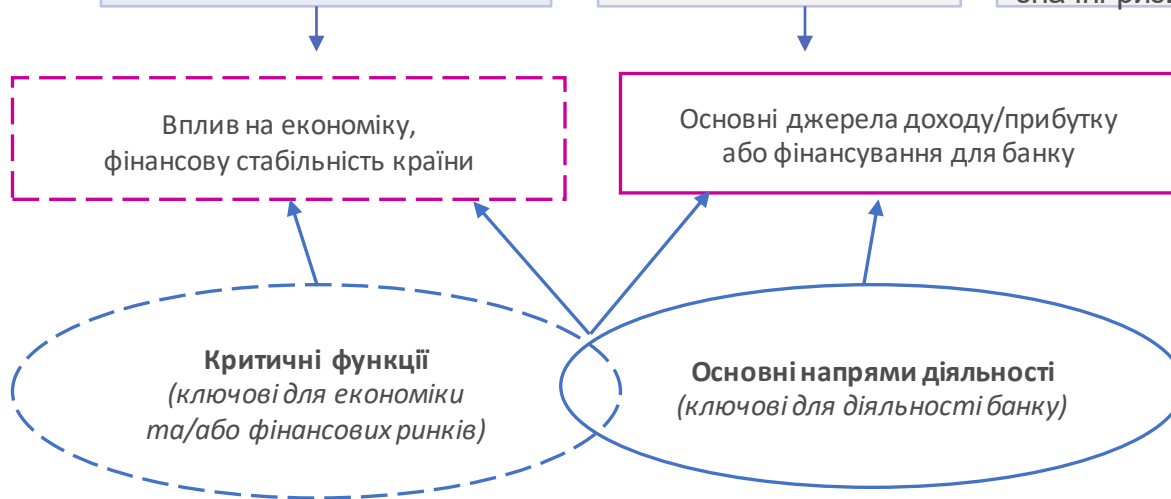
основні напрями діяльності та пов'язані з ними послуги, які є основними джерелами доходу/прибутку або фінансування для банку

Критично важливі контрагенти:

- 1) які мають значну частку в активах/зобов'язаннях/капіталі;
- 2) доходи за операціями з якими становлять значну частку в доходах;
- 3) діяльність яких належить до пріоритетних галузей економіки України;
- 4) операції з якими несуть значні ризики для банку

Установи інфраструктури фін.ринку:

установи, учасником якої є банк та які мають вплив на здійснення банком безперервної діяльності

Взаємозв'язок між критичними функціями та критично важливими контрагентами (приклад)

Критично важливі контрагенти Критичні функції		Контрагент №1	Контрагент №2	Контрагент №3	Контрагент №4	Контрагент №5	...
1	Корпоративне кредитування (за певними видами діяльності)	+			+		
2	Кредитування фізичних осіб		+				
3	Залучення вкладів (депозитів) фізичних осіб			+		+	
4	Залучення вкладів (депозитів) юридичних осіб	+			+		
	...						

Стрес-тестування

(розділ V Положення №95)

Стрес-сценарії в плані відновлення діяльності

- включають події, які можуть призвести до **неплатоспроможності (дефолту)** банку, якщо варіанти відновлення не будуть реалізовані вчасно;
- ґрунтуються на найбільш **релевантних для банку подіях, індивідуальних особливостях**, враховуючи бізнес-модель, масштаб діяльності, розмір, суттєві ризики, притаманні діяльності тощо

Типи стрес-сценаріїв, що використовуються у Плані

* системно важливі банки

У 2020 році:

згідно з постановою Правління НБУ від 03.04.2020 №46 **банкам дозволено** здійснювати стрес-тестування із застосуванням **лише одного стрес-сценарію**, який повинен передбачати *тривалий негативний економічний ефект поширення на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2.*

Банк здійснює стрес-тестування

Згідно з Положенням №64 (СУР):

➤ банк регулярно здійснює стрес-тестування з метою:

- оцінки ризиків;
- визначення спроможності протистояти потрясінням та загрозам, на які банк наражається під час своєї діяльності, або які можуть виникнути в майбутньому;

➤ **може застосовувати реверсивне стрес-тестування**, за яким банк отримує негативний результат *(порушення нормативів, втрату ліквідності, настання неплатоспроможності)*.

Згідно з Положенням №95:

➤ **банк при розробленні Плану застосовує стрес-тестування** з використанням стрес-сценаріїв, які обов'язково:

- мають включати події, що можуть призвести до **неплатоспроможності (дефолту)** банку, якщо варіанти відновлення не будуть реалізовані вчасно;
- призводить до порушення індикаторів відновлення;
- здійснюється з метою визначення ефективних варіантів відновлення

Варіанти відновлення

(розділ VI Положення №95)

Визначення варіантів відновлення

Банк за кожним стрес-сценарієм визначає варіанти відновлення (які включають достатню кількість ефективних та реалістичних заходів), що забезпечать відновлення фінансової стійкості банку та безперервне здійснення критичних функцій.

Варіанти відновлення можуть включати **один захід** або сукупність **(комбінацію) заходів** щодо відновлення діяльності

Варіанти відновлення

Банк у варіантах відновлення:

- **передбачає заходи** щодо відновлення фінансової стійкості, зокрема за напрямками:
 - підтримка/ відновлення рівня капіталу;
 - підтримка/ відновлення рівня ліквідності;
 - скорочення витрат;
 - реорганізація банку;
 - реструктуризація активів/зобов'язань;
 - продаж активів;
 - припинення здійснення окремих видів діяльності або операцій;
- **не має права передбачати заходи** щодо надзвичайної фінансової підтримки:
 - державою (крім випадків коли держава є власником більше 51% статутного капіталу);
 - НБУ (крім підтримки ліквідності за стандартними інструментами строком до 90 днів).

Варіанти відновлення можуть включати:

- заходи, які мають **надзвичайний характер** (продаж дочірніх структур або банку в цілому, зовнішня рекапіталізація, добровільна реструктуризація зобов'язань тощо);
- заходи, які можуть вживатися в ході **звичайної діяльності** банку

Приклади заходів щодо відновлення фінансової стійкості банку

з підтримки/ відновлення рівня капіталу

- ✓ збільшення капіталу шляхом випуску акцій, залучення інструменту з умовами списання/конверсії, залучення субборгу
- ✓ конвертація зобов'язань перед акціонерами та іншими кредиторами (за їх згодою) в капітал
- ✓ припинення виплат (дивідендів) акціонерам
- ✓ зниження частки активів і позабалансових зобов'язань із високим ступенем ризику

з підтримки/ відновлення рівня ліквідності

- ✓ отримання від акціонерів/пов'язаних осіб фінансування або забезпечення для цілей залучення фінансування
- ✓ монетизація ВЛА шляхом продажу або операцій репо
- ✓ підтримка ліквідності банку НБУ (за стандартними інструментами строком до 90 днів)

зі скорочення витрат

- ✓ скорочення витрат на маркетинг і рекламу та інших адміністративних витрат
- ✓ припинення виплат бонусів та інших заохочувальних виплат працівникам банку
- ✓ оптимізація чисельності персоналу та витрат на утримання персоналу

з реорганізації

- ✓ злиття банків; приєднання банків; виділення банку; поділ банку

з реструктуризації

- ✓ реструктуризація активів/зобов'язань

з продажу активів

- ✓ продаж нерухомого майна
- ✓ продаж кредитів, цінних паперів
- ✓ продаж інвестицій у дочірні/асоційовані установи

з припинення здійснення операцій

- ✓ припинення (часткове або повне) здійснення окремих видів діяльності або операцій

План містить детальну інформацію про варіанти відновлення

- **опис кожного варіанта відновлення** із зазначенням:
 - заходів, які він включає, та їх послідовність;
 - механізму реалізації заходів, уключаючи терміни їх реалізації;
 - обставин, за яких заплановані заходи реалізовуватимуться;
 - оцінки потенційних ризиків, пов'язаних із реалізацією запланованих заходів;
 - очікуваного впливу від реалізації заходів та оцінку ефективності реалізації;

- **обґрунтування ефективності/реалістичності реалізації кожного варіанта відновлення** з урахуванням досвіду практичного застосування банком подібних заходів

Оцінка очікуваного впливу

Шаблон №1. Оцінка потенційного впливу реалізації стрес-сценаріїв

№ з/п	Стрес-сценарії	Очікуваний вплив на кількісні показники (в розрізі показників) та інший значний вплив на діяльність банку															
		капіталу						ліквідності						прибутковості	якості активів	ринкових/макро-економічних умов	Інший значний вплив на діяльність банку
		Н2			Н3			LCR			Н6						
		факт	у разі стресу	" +/- "	факт	у разі стресу	" +/- "	факт	у разі стресу	" +/- "	факт	у разі стресу	" +/- "				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
1	Загальноринковий																
2	Властивий для банку																
3	Комбінований																

Шаблон №2. Оцінка щодо здатності варіантів відновлення забезпечити відновлення фінансової стійкості

№ з/п	Варіанти відновлення	Очікуваний вплив на кількісні показники (в розрізі показників) та інший значний вплив на діяльність банку															
		капіталу						ліквідності						прибутковості	якості активів	ринкових/макро-економічних умов	Інший значний вплив на діяльність банку
		Н2			Н3			LCR			Н6						
		у разі стресу	після вжиття заходів	"+/."	у разі стресу	після вжиття заходів	"+/."	у разі стресу	після вжиття заходів	"+/."	у разі стресу	після вжиття заходів	"+/."				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
1. За загальноринковим стрес-сценарієм																	
1	Варіант 1																
2	Варіант 2																
3	...																
2. За властивим для банку стрес-сценарієм																	
...	...																
2. За комбінованим стрес-сценарієм																	
...	...																

Тестування Плану

(розділ VII Положення №95)

Тестування Плану – тестування можливості практичної реалізації Плану, під час якого банк:

- моделює реалізацію щонайменше одного із застосованих стрес-сценаріїв;
- здійснює тестування:
 - механізмів управління (зокрема, забезпечення оперативного проведення засідання відповідних колегіальних органів, прийняття ними рішень для реалізації варіантів відновлення);
 - інформаційних систем; заходів комунікації;
 - операційних можливостей та ресурсів банку (зокрема, забезпечення реалізації варіантів відновлення у короткі строки, аналіз юридичних/операційних перешкод для їх реалізації).

За результатами тестування банк виправляє виявлені недоліки та, за потреби, проводить повторне тестування.

Після тестування банк здійснює:

- самооцінку результатів тестування;
- розгляд Плану підрозділами комплаєнс та внутрішнього аудиту

Осовливості розроблення Плану банківської групи

(розділ VIII Положення №95)

План відновлення діяльності банківської групи

- розробляється відповідальною особою групи щодо **кредитно-інвестиційної підгрупи (КІП)** [без урахування страхових компаній];
- охоплює учасників КІП, які **мають значний вплив** на діяльність КІП (значна частка в активах, зобов'язаннях, капіталі, доходах КІП; несуть значні ризики);
- спрямований на відновлення фінансової стійкості **КІП у цілому та учасників КІП***, які потребують заходів щодо покращення діяльності;
- містить **варіанти відновлення**, визначені за результатами застосування стрес-сценаріїв з урахуванням можливості підтримання капіталу/ліквідності в рамках КІП;
- визначає чи існують перешкоди для здійснення заходів з відновлення КІП, в тому числі на рівні учасників КІП*, та чи існують суттєві практичні/юридичні перешкоди для швидкої підтримки капіталу/ліквідності в рамках КІП

* Учасники КІП, які включені до Плану

Оцінка Планів відновлення Національним банком

(розділ IX Положення №95)

Критерії оцінки Планів Національним банком

Повнота та якість

- ✓ відповідає встановленим вимогам;
- ✓ містить актуальну та обґрунтовану інформацію;
- ✓ є чітким, структурованим, комплексним;
- ✓ рівень деталізації та обсяг аналітичної інформації відповідає розміру, видам та складності операцій банку;
- ✓ містить висновки підрозділів комплаєнс та внутрішнього аудиту про відповідність/ефективність/реалістичність Плану

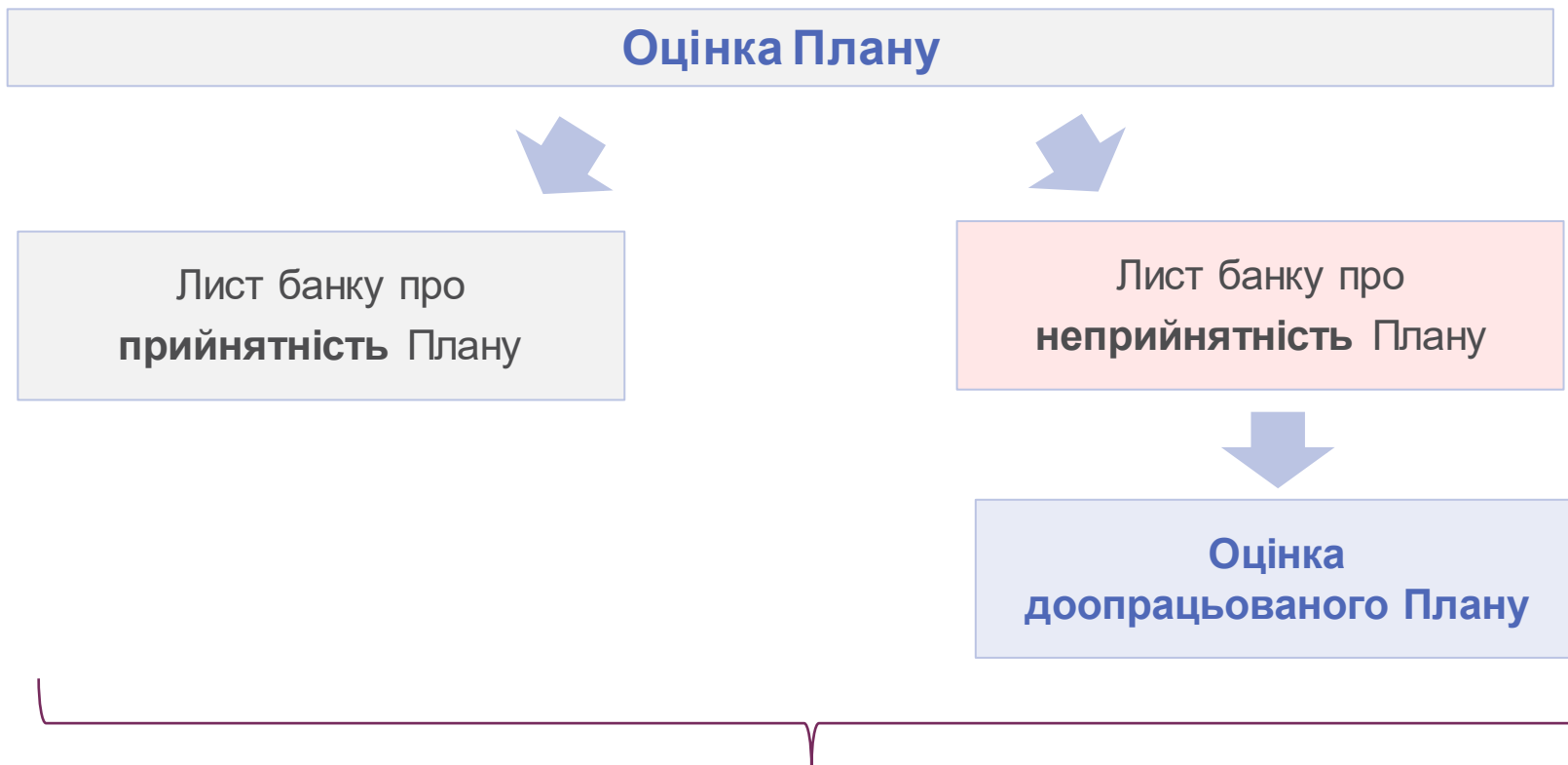
Ефективність та реалістичність

- ✓ містить обґрунтування ефективності системи індикаторів;
- ✓ містить адекватні стрес-сценарії та процеси тестування;
- ✓ містить обґрунтування ефективності процедур/механізмів управління та контролю за реалізацією кожного з етапів планування відновлення діяльності;
- ✓ містить достатню кількість ефективних і реалістичних варіантів відновлення;
- ✓ містить обґрунтування реалістичності строків реалізації запланованих заходів

Оцінка Плану Національним банком

Національний банк здійснює оцінку Плану банку з **урахуванням судження**, сформованого за результатами нагляду

результати оцінки Плану враховуються під час здійснення наглядової оцінки (SREP) та визначенні наглядових дій за банком

«Ні» - формалізму

Звичайно, у мене був План відновлення діяльності!
На жаль, він був на моєму жорсткому диску,
коли той розбився

У разі наявності запитань Ви можете звертатися до:

Сасюк Тетяни:

Tetiana.Sasiuk@bank.gov.ua;

моб.тел. 093 825 80 31;

Чаус Наталії:

Nataliia.Chaus@bank.gov.ua;

моб.тел. 050 971 38 19